

HORTOBÁGY.

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALMU HETILAP,

egyszermind a debreczeni szinügyegylet, gazdasági egyesület, zenede- és dalárdaegylet, kertészeti egylet, takarékpénztár és több helybeli társulat közlönye.

Egyes számok:

1. Lapunk számára külföldi hirdeményeket elfogad: **Böckchen** és **Brauner J. G.** Wächter könyvkereskedése. Oppelek A. Rosenstein és Vogler. **M. Ernán** farsban és **Mollen Otto** Juenger könyvkereskedése. **G. L. Daube** és **Társ.** **Hamburgban:** **Hansenstein** és **Vogler**, **Daube** és **L. J. Társ.** **Párisban:** **Havassy** növény- és **Merluben** Goldberger A. T.

Debreczen 1866, július 10.

Tisztelt szerkesztő ur!

Ugy vélem, hogy a közönség nem fogja érdekelni nélkül olvasni, hogy mint járt azon küldöttség, mely a f. július hó 1-5 napján tartott polgári értekezlet a hortobágy-vidék osztályozásáról és vízzel ellátásáról tárgyában vizsgálatot tenni megbízott. Azért bátor vagyok erről a lapokban rövid értekezést tenni.

A küldöttség bejárta minden irányban az egész hortobágy-vidéket. A tiszta-szabályozási társulat által szántó 1-ső s 2-ik osztályu kaszálókrol, ugyszintén 1-ső s 2-ik oszt. posványokról valamint legelőket osztályozott területek helyről-helyre átvizsgálta, — valamint megvizsgálta azon területek is, melyekre nézve a társulat elismerte, hogy 1830-ik évben sem állottak víz alatt. A küldöttség fájdalommal tapasztalta, hogy a tiszta osztályozás, a valószínűleg nem felelt meg a miatt Debreczen a tiszta-szabályozási kötségekből roppant aránytalanul terheltetett meg. Ki hinné például azt, hogy Debreczennek összes hortobágyi területéből csupán 1515 holdja volt ment a vizektől, holott az 1830-ik évi árvízből kimaradt magas helyeket az azon időben arra járt sőt lakott pásztorok és gazdák 10—15000 hold területre becsülik. Hogy igen nevezetes területnek kellett lennie az ármentes résznek, abból is bizonyos, mert a gazdák a vizek között megdéltek baj nélkül, már pedig Debreczennek 8 galúnya, 8 ménes, — sőt sertés és juhnyájai 1515 hold téren 2—3 napig sem élhettek volna meg. Holott az akkori gazdák előadásai szerint a sok a víz középete elegendő mezőt találtak a egyetlen napra sem szorultak le a Hortobágyról.

Hogy azonban mindazt bizonyosságra lehessen hozni, mely térek és mily nagy kiterjedésben maradtak ki az 1830-ik évi legnagyobb árvízből, mindazt, hogy mely területekről szokott lenni hamarabb az árvíz, — melyek maradtak több tovább az alatt égisz melyek a kisebb áradásoknál is szenvedtek, erősen szükséges, hogy egyenahány vonal keretszabon is lejtrendeztessék. Ezen lejtrendezés mellőzhetetlen annak teljes bizossággal leendő kijelentéséhez is, vajon az ohat tiszának tavaszi árból ki-veléltünk-e annyit vizet, — melytől elszárazosodott hortobágyi földeinknek a tenyésző éleket ismét visszanthassunk.

A helyszínenk pusztá szemmel megvizsgálása — és azon ismert körülmény, hogy árvizek alkalmával a Völgyösből az Árkuson lefolyt víz, egyelőre hihetővé teszük ugyan, hogy sikerült-e Debreczennek saját Tiszájából saját határára ellet vizet hozni minden tavasszal saját földjére és eldőlteni az Árkus és Hortobágy medreit és általában a mélyebb feneketeket. De mégis hogy biztos számokban lehessen kimondani mindazt, hogy mennyi köböl vizet lehet reményelni, s mindazt, hogy mely területeket a mily nagy kiterjedésben elárthatni: aranyéve is mellőzhetetlen a feltérített néhány vonalnak pontos lejtrendezése.

Ohajtható lenne, hogy a lejtrendezés időközben mind sürbb számlakkal bírjon, azért, hogy apró területeknek magassági viszonyait is tudhatnánk: azonban kiindulási pontul elég lenne, csak egynehány főbb vonalnak lejtrendezése. Ezekbe később a részletesebb felvételeket be lehetend dolgozni.

A küldöttség tehát, mielőtt munkálatát egész részletességben bevégné, abban állapodott meg, hogy jegyzőkönyvileg szólítsa fel a t. n. tanácsot, hogy a város mértékárával ezen javaslattal lejtrendezést, melőbb és sürgetőleg végeztesse be.

Ezen elhatározást, melőbb és sürgetőleg végeztesse be. Ezen elhatározást, melőbb és sürgetőleg végeztesse be. Ezen elhatározást, melőbb és sürgetőleg végeztesse be.

Ha nem merünk is aláírni, azon nagyon sok ember által érelt hitet, hogy a vízszabályozások ideiték elő az uralkodó évekbe terjedő szárazságot, — de arról: szentül meg vagyok győződve, hogy a mostanában uralkodó száraz időjárás kártékony hatást kizárhatóan okozhat. Ugyanis voltak száraz évek tiszta-szabályozás előtt is, de én telj voltak a laposak vizekkel és a tisztavíz roppant tömegesen elízott térségeket és környékeiket földjára rendszeren igen magasban állott. Ahonnan következett elősében, hogy a negyvenességi föld keresztelgése nem volt oly könnyű mint most, — és a hőnyezet ha másutt nem, — a laposabb helyeken és ezek környékén üdőbb és gazdag volt: — a másik, hogy kutatókban a vizek nem apadtak ki. Holott most már sem tenyészett a mezőkben, sem víz a kútakban. — A rémítőn kiszáradt és a föld árjának egész hibában simlehető föld, ha pár futó eső megáztatta is, azonnal elhívja a vizet, de a mezőnek megújítására alig képes belőle valamit forítani. Csak nemrégiben is jó esők voltak a Hortobágyon, — mi haszna! Az ölen alig kiszáradt föld hasadékaik miud elhívték a nedvességet. De a föld mező nélkül maradt „ékecség nélkül való és pusztá.” Méltán felhíthat, hogy beteljük, mit a francia paj jósolt, hogy ha vizek nem vezérletnek a Hortobágyra, ugy Sahaárva változik. Iszonyú sós föld lesz az. Hogy e rémítő szerencsétlenségnek elejét vegyük: kell, hogy a fent kifejezett irányban működjünk. L. I. Lejtrendeztessük a hortobágyvidéket, az ohati Tiszának legmagas vizáltsáshoz és az 1830-ik évi legmagasb vizáltsáshoz.

Ha az megtörtént, adhatunk biztossan telerbe: 1-ször, arra, hogy mennyireb vanyunk túlterhelve a tiszta-szabályozás terheitől égisz mit követelhetünk kárpótlásul? 2-szor, hogy az ohati Tiszából hozhatnánk-e és mennyi éleket, azaz vizet hortobágyi legelőinkre? Ránk illenek a pusztákön zarántóklók szavai: „a víz az élet.”

Molnár György.

A színház épületéről.

Alkalmunk volt a napokban a debreczeni színház helyiségét kissé figyelmesen megvizsgálni; ha mástól halljuk, nem bírtuk volna el, hogy Thallinak egyik főpajja annyira minden kegyelet nélkül viseltessék a művészet e szép temploma iránt. Új randa, piszkos, minden lelkésből gond és féltvegel nélkül tartja a színházomat, minth az lépcsőről lépésre tapasztalni követelesek valók. Az alig fél év előtt megépült épület

legtöbb helyiségéről azt hinné az ember, hogy e színház legelőbb is 10 év óta van biza vandál kezére, oly misem gondolás, undorító büszél párosult piszokra bukkan az ember minduntalan. Ezen vétkes hanyagságból jó adag osztályrészt bátorokunk hárítani azon egyénre, vagy egyénekre is, ki vagy kik a főfelügyelettel a város mint gazda részéről megbízva valának. Nem akarunk aprób reanimatókba bocsátkozni, csak azon reményt fejezzük ki, hogy a színház ügyének szemlenni és anyagi vezetését 10 egymásután következő évig átvállalt szinügyegylet és közvetlen ennek intendansa is vele együtt működendő bizottmány ekepen okulva, a színház csinos épületének kívül-belső tisztántartását egyik fő kötelességüknek tekintendik.

Hogy azonban e czei érelések, azt hisszük, kéri s ha ez nem használ, erőlesen követelni fogja a szinügyi bizottmány, hogy az egész épület kellő jó karba hozassék s minden rondaságtól megtisztítván, jó állapotban adassék által további gondjai alá.

Elkerülhetetlen szükségesnek látjuk, miszerint legelőbb is az illető vállalkozott építésmester a még hidnyozókat pótolja ki; a romlásokat, miket talán az építkezés siettetése okozott, — például ajtófélek s ablakárnyok megráadásai stb. — hozza helyre; a szobákat, melyek a vakolás után egytlenegyszer vonattak be híg mészzel, vagy a légszét vezető csövek beillesztésekor történt s azóta azon módon hagyott vakolásokat becsulesen megszeltesse ki.

Szükséges továbbá, hogy a tulajdonos város a szándékosan vagy hanyagságból eredet rondalásokat, mint például a 30—40-re menő tört ablakfélek, légszét-lámpák ivergeit, a balok alkalmakor a szinkör beleséjében történt sérüléseket s bemocskoltsókat a volt szinmagozató terhére igaztassák ki.

Nélkülözhetlen, hogy az utcára néző erkélyről levezető vízcsatornák helyett, melyek közé átérjőkünk felvagy az esővíz tet magokba nem fogadtatik s jelenleg személtől állanak, bővebb vízvezető csatorna készíttessék, mert már is sajnosan tapasztaltuk, hogy a kocsibejárás fölötti boltzat három helyen van átmedvesedve.

Kívánatos, hogy az erkélyre nyíló társalgási terem belpárányai, melyek az apró táncosok és táncosoktól begyarkósanak alkalmával megsonkítottak, helyrehozzassanak s ugyanott az öt nagy ablakra, — nehogy a besztő nap égőt sugárni a szép parquettet méginkább elrongálják, — mentő függönyök alkalmaztassanak.

Nagy és mulhatlan szükség van red, hogy a földalatti helyiségek a bűz lehelő rondaságtól melőbb kitisztítottván, kiszellőztessenek s a további rondítók megoldásá végett rácos ajtókkal ellátassanak; ugyan így eljárást javasolunk a csigalepészeket által alakult aprób zúrokra nézve is.

Mint hogy a színház épületében igen számos alkalmazott szükségűhelyek a volt igazgató felügyelőhlyára miatt a legborzasztóbb undokosságban vannak, sőt személtől megduzzadtak: nagyon elszéler lesz, hogy e helyiségek kitisztítottván, a fedőfőll jövő vízcsatornák ezekbe vezetessenek, máséket ki a helyiségek tisztántartása lehetetlen válna. Ugyan e helyiségekhez kulcsok szükségesek, melyek a pályó s más néző-helyek jegyzőkönyvű állván, kivártna átadhatnassanak.

TARCSA.

Gondolkozom....

Gondolkozom melyen és hosszasan. Az elmondásnak gondolatot bánt; A kedvvel elborított szívemet Átláthatlan sűrű köd gyújtant.

Közemben itt a nyugodt kehely, Mit a dicsőség töltö meg színlé, És hallom a hír kábitó szavát, Mely majd nevelimmel együtt megszűnik.

Előttem áll egy napfényes világ, Mit égig szállva alkotott a dal, S a kárhözatban átvés szeretlen Megmérhetetlen áldomással.

És elmúlik mind.... a megtölt kehely, A hír szava, a napfényes világ; Dalom, szerelmem kettő vágja majd A halál, ez az örök némaság.

De vége lesz majd fájdalmanak is, És szivemről is elmúlik a sör.... — Oh mégis o sebről, o fájdalomról Lemondanom lesz legkeservesebb!

Udvardy Géza.

A debreczeni vörös-szalagások.

— Regényes történet —

Ábrahám Károlytól.

Vörös-szalagok bajtársainnak emlékéül s üdvözléttel!

(Folytatás.)

Hildeg ócsingó szót fut; az eső sűrű füstököz záporban omlott alá, bűrlyg és csontig átázta várakoztunkat a Leiningen-örnyök, isten szaband egyenlőt; elkülvánv nungunkban azeket, esőt s minden eféle elemmentet és minden Leiningenben aze, honnan senki sem jött még eddig vissza.

Végre megérkeztek. Mielőtt azonban a város falai közé beléptek volna, előbb parlamentareuk által valódságos formális alkudozás folyt a parancsnokok közt; a Leiningen-örnyök követet küldte Mátyás

János örnagy-parancsnokukhoz, esküvővel állítván, erőstvért, hogy ők egyedül a magyar ügyért élnek halnak és kizárólag utód csépp vöröklig.

Vig zenezés mellett, katonaí tisztozógéssel vonultak el előtünk s a Maros folyó hídján ötköve egyenesen a várba mentek. S mi azon igen biztos reményünk távozónk el, eszlottunk azót, hogy most már igazán biztosra lesz a vár számunkra s efelett öbndünkben nem egyiké seletget árítgottunk a derék Leiningenekért s ezeknek meg derékab parancsnokért.

S hogy mily alapos volt ezen reményünk, megtetszett abból, hogy negyven nap múlva ezután megdörögtél a vár eddig hallgatag ágyai.

Néhéz vörös társzerekerek sárgafekete zászlókkal díszítve, akartak a napon ismét a várba vonulni; s társzerekereken egy zászlót tűzött állítás szerint, ki néhány magaféle vitézrel kísérte ezeket, semmi egyéb nem val, mint némi kevés éleseg.

A letartóztatott kocsikat a vörösház elibe viték, hogy a „város-védelmi-bizottmány” egyestlen a magyar katonai hatóságokkal vizsgálják meg s határozzanak, vajjon átadják-e ezeket vagy sem? s vajjon nem jobb lenne-e előbb megnézni, hogy a nevezett tárgyat tartalmazó-e valódsággal?

Hanem még mielőtt efelett valamit érdvnyest határozhatunk volna, néhány kedvesebb hiszelvény vörös-szalagos fölkapaszkodott a kocsikra, luszanagát azozókat a feleketek s tunc nagy bámulatuk az arad világnak esalynagyn felfedezték, hogy éleseg valk azokon; hanem olyan éleseg, melylyel nem baráttalunk, csak ellenségeinket szoktak traktálni.

Néhány ágyveső gyntacsanak, töltényvel, golyók horád-száma s más mindenféle ártó, rontó-bontó hadi eszközök, melyeknek mi bizony akkoriban mégcsak nevetek sem tudtuk, használhattuk azért kevésbbé ismerünk.

Hanem azért mégsem jó néven vettük, hogy számunkra eféle eledetek öszegyütéséről gondolkodtak azok a derék urak.

Mig az efeletti perpatvar állott, valani becsuleset lélek, milyen mindig és mindentől akad a világ bármely részében is, hírd ad az arad várparancsnok ur ó kegyelmének minő manipulációl visznek végleg oda kívüli a városban ama garzdás emberek, azon helmek közt melyeket neki küldötték, bizonyosan azon kegyelmess utasítással, hogy azokat a székelyegségeket időszalonként ösztagosa ki azoknak, akiket illet a hogy ezen garzdás, gorumba emberek nem akarják bővülni az idét, hanem most tiszteit az egész kdszletet saját számokra rabló-módon akarják feloglálni.

Követet küldte tehát ó kegyelmessége hozzánk, kérvén a társzerekerek szabadonbocsátását, s midén ez megtagadtatott, a vár faláról egy gyűlövés hangzott el, tusztító dörömléte mért-fölétek megzúzóztatván a léget.

Hosszas hoves tanácskozomány után az eredmény elévgra

is az lón, hogy a kivázt kocsik átszolgáttak az illető parancsnok urnak.

V. Az első ágyuzás.

Mégis csak furcsa komédia volt az, melyet akkor játszottak velünk, midőn mia kulcsok rejtőlyéit az arad várból, melynek tiszteit minden köznyelven elégé hangosan nyilvánvalatlak ellen-szerzőket a magyar nép s a szabadság ügyéért küzdök ellen.

A várparancsnok ur elég udvariaságot tanusított irányunkban, midén a vitézeket az arad tudós s Mátyás örnagy megkeresése folytán kitélttük a várból, kik aztán a szomszéd Uj-Arad városban, melytől Ó-Aradtól a Maros folyam választ el, áfólték fel ideiglenes tanyájakat.

Most már nemmarhára az irántunk barátságos drezemmel vicselto Leiningen-ágyalogsággal megrokkott vár, mint soknál inkább az zsádosok ellen tetők magunkot védelmi helyzetbe.

A Maros innasó partján honvédszerelemek voltak felállítva, míg a túlsó részen zsádos vitéz lánczafájának lobogóját lengette a magyar szél.

Megtörtént néha, hogy az ellenséges örszének conversál-ni is kezdtek egymással, átkiabálván egyik a másikra mindenféle ékes szavakat, minőket semmikéfé lexiconban föl nem lehet találni.

De ez mindentelleg mégcsak mező jdték volt, előjátéka a nemskorra bekövetkezőt véres drámatúnak, melynek hősei élet-halál-tuszt viték egyúdsal s melyhez a főnyes kivilágítás sem hiányzott: felgyújtott város egot vereső lángja.

Még eddig nem dörögttek az ágyuk, nem pörögtek a dobok, nem barsogtak a trombiták harezí radót, nem omlott drága vér amög drágább ügyért.

Pár hét múlva azonban a várparancsnok urnak kezdett nem tetszeni, hogy a miénk örszemekek kísérék az ő lakót, ágytellemmel katonaíkat minden mozdulatát, sőt még arra is vakmerőségbe is vetemednek, hogy az egyenesen hozzáküldött társzerekereket felkutatták, megmozdították; fölérte tehát az illető várparancsnokságot, hogy szüntesse meg ezen, irányban oly lovagiatlan ellenőrködést.

Illik is az becsuleset emberhez s főképp magyarhoz, hogy szüntelen leskelődjék ismerősökre, szomszédjára, jóbarátjára!

Midőn pedig ezek az emberséget nem tudó magyarok legkisebb kedvet sem mutattak a parancsnok ur kéréseinek engedelmességkél, sőt amúld szigorubban folytaták az ellenőrködést, az érdelem ur jánk látna kissé ráfók a városra s a vároztól bezárkók.

Élebb pár lövészt tételtek a vízhez közelbeli álló őrszemekre, minden golyó nélkül, midén azonban látd, hogy ezeket bizony nem oly bölcsösen ringattak, hogy annál könnyen meg-fussanak, méltó bosszúsgóra kerülve előlöt, kezdte a töltést sem kimélni tölük.

A földszinti szobáknak udvar felőli fala már is elnedvesedett. Emiatt bármennyi eszközök és tárgyak tartására nem lehet alkalmazni: az épület jókarban tartására nézve elkerülhetetlen, hogy a falak vízhatlan műszel csészderben bevonassanak.

Mivel a színház udvarát, illetőleg kertjét, a városi hatóság fogja jókarban és tisztán tartani, ezt pedig az eddigi rendszertől megkülönböztetni csaknem lehetetlen; szükség lesz egy lecsapolási szolgáló vízmedence készítésére, egy egy földbe süllyesztett személtartóra, homann a mindenmiren összegyűlt személtől időre kivitelni lehaszn.

Mint hogy a színház épületnek a városi községi a gazdája, szükségese, hogy a városi községi képviselői hatóság elő ügyes ház mestert tartson és fogadjon föl, ki — miután megkínne a színház épületében véleményünk szerint állandóan senkinek lakni nem szabadna — a Komáromy-féle házban lakással láttatnék el s írásba foglalandó kötelesege szerint az épültre s ehhez tartozóka folytonosan s éberrel felügyelni és az észrevett hiányok s rendelkezésekről az intendansnak rögtön jelentést tenni, az apróbb hiányokat s rendtelenségeket pedig maga is helyrehozni tartozzék.

Nem kételkedünk, hogy ezen s még ezeken felül több hiányzó kellék és szükséglet iránt az intendans és bizottság az illető helyen megteendő az illető lépéseket, nem is arra figyelmeztetés volt bírálta jelen sorainkban, de nem állhatunk meg, hogy a minden birtoknál álló eljárásról a volt igazgatóknak, öv-példáknak a közönség tudomására ne hozzuk.

T ö b b s z e m t a n n u .

A tiszta-szabályozás által alakult különböző helyzetekről.

Azon időben amikor nagy Széchenyi a tiszta-szabályozást szükségesnek és kivihetőnek állítván, tervét minden módon foganatosítani iparkodott, azon szempontból tette azt, hogy általa egy a köznépnek mint a nagyobb földbirtokosoknak s ezek által az államgazdasátnak egyik legnagyobb hasznát alapítsa meg.

Nincs ezéloban kutatni, vajon ezen céllal kitűzött nagy-szerű jövedelmény megkezdése előtt részrehajlatlan és alapos természetűni buvárlatok tettettek-e, melyek a bevégyendő elől-tések és átvágások bekövetkeztétől rossz vagy jó hatását biztos kihatásba helyezték; nincs ezéloban mondogi, de ha kutatni ohajtottam is, mit érnek vele, miután ami már megtörtént, azt meg nem történhetővé tenni lehetetlen.

De igen józok vezetnek magunknak kutatni azt, hogy ha már megvan: kinek van haszna, vagy kinek van kára a tiszta-szabályozás mostani állapotában?

Haszna van benne először a kormánynak, mert azon föld-ekért is, melyek hajlan teljesen vagy részben víz alatt voltak, az akkori szokás szerint nála alá alig tartozhatván, most mint vízmentesek, minden kifogás nélkül adózásnak alá vonhatók.

Haszna van benne másodsor a nagybirtokos földes uraknak, de csak azoknak, akik vízmentesített földjeiket hasznos-berbe adják, mert azon földterületért melynek tulajdárta amig azt víz járta, alig kaptak 50 krajczár évi hasznobért, most 3 forint fizetnek; tehát haszna van benne a kormánynak és néhány nagy-birtokos uraságoknak.

Most lássuk: kinek van kára?

Kára van először minden kisebb-szerű földbirtokosnak akik vízmentesített földjeiket magok melletti, fővá városunk polgárjai is tartoznak; mivel pedig legközelebbi álmuk megunk-hoz, teletudunk előbb szét itthon. E városunk évenként husz szot hasznosítotter forintot kell fizetni a tiszta-szabályozási pomszárba, először azért, hogy az egy képtalan százezer és a pénzért a. újvárosi birtokos Semsey család ötvenezert ft. árterekből befü-vedéséi illetősége biztosítsa legyen, ezenkívül a többi nagyobb birtokos uraság ezrel is. Fizetünk kell másodsor azért, hogy adót ábeszessünk minden talpalnyai szikes földünkért; fizet-nünk kell harmadsor azért, hogy szerencsétlen barunknál az áradásokat igénylő legelőnköröl éhen eldögöljenek le és vízforrást alig tartalmazó ritka földünkön állataink szomjan veszeszenek ei-

fizetünk kell végre negyedsor azért, hogy legelő-terünk ha-szontalanra tételé által állattenyésztésünk megszüntettes-sék és hogy ezen gazdálkodó város népe, időjártaul kuldusta-risznyát akasztva nyakába, a nyírbe menjen kényeret koldulni (Képzelem, hogy városunkban is akad olyan tisztelt férfi, aki soraimon jót nevet s rámondja: ez már mégis talzás, de ha szíves lesz csekély soraimat végig olvasni, ny reménylen, más né-zetben fog lenni).

Kára van továbbá a tiszta-szabályozásban azon sokat re-ménylő szerencsétlen gazdáknak, akik a televényes minőségű vízmentesített föld termőképessége nagy súlyt fektetvén, azt művelésre jódrágnan hasznosberbe veszik s alig öt-hat évig kin-lódván azon, „gazdagon jött szegényen meg” állapotra jutnak, árendába fizetvén minden régebbi keresemnyüket.

Kára van leginkább a tiszta-vidékiünk megtelepített faluk lakóinak, akik, amig a földet az árvíz járta, boldogok voltak, most pedig inszégell, éhséggel küzdő koldusok; mert azon tiszta-vidéki falusi gazdáknak, kinek ezelőtt 15 ével 25 db. marhája volt, niucs most a két rossz hámos lován kívül (akinek van ez is) egy heverő borjúja de ök is árter-mentesített kénytelenek fizetni, hogy némely birtokos, nyugalommal számíthatass az ebből háromló biztos ezrek hova fordítását.

De kára van a tiszta-szabályozásban magának az állam-gazdasátnak is, mert ha az államat az egyesek, akkor az állam-gazdasátnak szintén az egyesek vagyoni állása mérlegeli: igaz, hogy a birtokosok, családka földjüket több pénzt kapnak zsebe-ikbe addig, amig lesz fortunának oly vak fia, ki a szátán át nem lát, azaz, aki tanulni nem akar a más kárán; de ez a földbirtok-osok zsebébe került pénz, csak a hazai szegényebb soru vállal-kozók erszényéből vándorol ki, nem küll-honból jön be, sőt el-lenkezőleg jó része új gazdájához küllhona vándorol lüz-tíz lit-ni, ahonnan ugyan sem vissza nem jön, sem más nem jön be-lyette; tehát a tiszta-szabályozás ez uton nemhogy hasznára, ha-nem kárára van az állam-gazdasátnak.

De vajon igaz-e ez mind?

A kormánynak és nagybirtokos földesuraknak, akik a víz-mentesített nagy területű földjeiket hasznosberbe adják, hogy hasznok van, azt a tiszta-szabályozás legújesebb pártolói sem tagadják, dehogy az említett kisebb birtokosok, hasznosberlők, tiszta-vidéki volt ur-heres nék, és maga az állam-gazdasátnak is emiatt oly nagy károkat szenvedjen, van elég tagadója; de leg-inkább azok, akiknek a tiszta-szabályozás egy vagy más oldalról niucs hasznót nyújt és akik a földabroszkorlól ítelgetik, hogy mégis csak sok buza-termő földet szabadítottak fel azáltal a ve-zedelmese árvíz nlól: sőt vannak olyanok is, akik tiszta-vidéki népünk elszegényedését csupán adónak, marhadögnek és az ur-isten tudja mi mindenféle oknak tulajdonítják, de az elszegé-nyedet nép szava, nem azt mondja, hanem a tiszta-szabályozás-ban nyilvánítja nyomorusága egyik fő okát

De igazságok is van.

A tiszta-vidéki föld, még az is amelyet az árvíz nem járt, ritka természetű, ha kevésbé kiszárad fölterégre, megpedezik, a még nedves helyrebebe hasadéknak, a napugarak nyegese be-hatását megengedi, mely mind beleb hatná, annál inkább ki-szárítja a földet, de egyzersmind ez a ritka föld nagy vízvezető tulajdonnal is bír, hogy egyrés ha van miből, olyhanar és mélyen át-nedvesül, mint amilyen mélyen és hamar kiszárad; de felülről mikor kap annyit esőt, hogy a három szot négy öl száraz fölterégre áttázzék? (fejtsek meg a termézet-ísvárók). Csekély nézetünk szerint, csak is az árvíz, a mérésektől árvíz képes azt megtenni, mert azon vízmentesített, de igazán is vízmentesített árterek alyan vízforrás-szegények, hogy vízet adó forrást már csak akkor érni, amikor a több ezer év alatt a víz által a fivesnyes homokra lenakott három-hat öt vastag nyagos szikes földkerget keresztülhútták, akkor pedig a tenger fenekén találtolt fővönyhez hasonló, ezen fővöny a vízzel együtt foly es a megasótt kutat csakhanar tele iszapolja; tehát ezen a földön árvíz nélkül sem vizet sem növényt nem lehet előállítani.

Hogy a tiszta-szabályozás tette a tiszta-vidéki népet szegényű, igazolja eléggé az, hogy amig a tiszta-szabályozás meg nem történt, ötven évben alig eszortott le a legelőkről a barom eled-let miatt más vidékre: most ellenben majdnem minden évben daczára annak, hogy ahol akkor 30,000, ott most csak 10,000 db.

Összességünk: mindenki egy taláta, hogy a másoknak ar-za kisseb halványabban a szokottánál, mindenki kérdezte a mások-tól, hogy ugyan mit jelent ez?

Sohas tartanak töl vitéz uraink, folytatát ismét a jökendő dáde félbeszakasztott szavalt: „csak az ágyu folyása volt az, tettek tudni, há az amivel le verik a port.”

Hanem elég végezhette be emberünk szavát, midőn egy jófajta épen három lépésnyire esett le toltánk s olyat ábrólt, hogy 3 napig is balul halottunk föle.

Ván pedig a foltás somni egydb, mint egy gyönyörű-séges 60 fontos gránát, mely épen ott vágya le magát mellet-tünk, ez meg ezer darabba szakadt.

Szerencsére közöltünk egy sem sebotált meg, bár egylánek kulajja szétlöt hordta el egy ártalaj.

Mintegy fél óráig állottunk még aztán, hogy ez ágyu foly-tását megismerték helyünkön, midőn parancsnokunk rendeletel küldte, hogy siesünk, avokonta vonjunk vissza a városba.

Néhány golyót mint „corpus delicti” összedelve, büszke ámszettel tértünk vissza, mint kik már lőpor is szagoltunk s hátrau utolsó perczig megállottunk helyünkél.

Ez alkalommal ágyuztunk a várbellek először irának s Arad városra, az 1848-ik év okt. hó 7-én.

Másnap a tricolor helyett sárgafekete zászló lengett a vár ormulán.

VI. Angyalkuti esata.

Semmi kétség nem vala többé a cs. katonaság irántunk való jóérzelme felől, mivel következtében a várat körüljárta s azt minden közlekedéstől a lehetőségig elzártá lón ettől fogva a nagyvár parancsnok falánata.

Ily előbb küldtét minket debreczeni veres-szalagos önkín-teseket parancsnokunk Máriássy János Lippára, mely mezőváros mintegy 4 mérföldnyire esik Aradtól északralet felé, a híres hűségűró Radna mellett, hogy át átkelve a Maroson, egyenesen Új-Aradnak tartanak, míg ő Pécsánál szintén a minnevert teljeshívten: két tüz közt szorítjuk az ellenséget.

A terv csak annyiban volt rossz, hogy minket ly expedi-tióra 2-3 töltsel küldtettek el, mennyi bizonyán egy nyulvá-dászatra is felelte kevés lett volna.

Komor sűrű köd borította regg volt, midőn Angyalkut (Engelsburg) nevű faluhoz érkeztünk, mely mintegy mérföldnyí távolságra fekszik Új-Aradtól.

Közlekedésünk hallatának hírére mint máshonnan, úgy e helységről is elszöktek a jóérzelmelek, kik ama katonáknak méltán nevezhető gazdag földet látkák, mintha valami emberfól elenség lettünk volna; becsesb, értékesb jószágokat magokkal vívén, vagy jól elrejtve, elugraszott verneke ásván el. Délőlött fölitzenygy táján lehetett az idő.

marha legel; igaz, hogy gyakran alkalmatlanokolt az árvíz, de úgy is eltávolított az alkalmatlanságot, hogy a szükség és in-ség foglalt helyette állandó tanýat.

Ha pedig a becsületesség törvénye szerint a kárt, ha lehet meg kell téríteni, legyenek szívesek a tiszta-szabályozásból nagy hasznót húzó urak oda müködni, hogy ök is nyerjenek ugyan, de mi se pusztuljunk el egészen; kártérítést úgy sem követelünk, csak a kárt tevő októl szabadsítanak meg, készíttessenek csá-tornák s ereszteszenek vizet legelőnkre, mert ha az egy képtá-lannak, amely árnyalag felényire sines terhelve mint mi debre-czeniek, a pipirosan kimutatott felszivarótt árvíz lebecsütésára szilipet készíttettek csak azért, hogy hasznosberlők az elmedelt árvízről is biztosítsa legyenek, tegyék ezt velünk is, kik először az árter aránytalan nagyra tételével, másodsor a vízmentesített tér osztályozásával annyira eselőkötök, végre akik már a szom-szédok hasznáért és a magunk nyomorusága előállításáért ter-mérek pénzt a tiszta-szabályozási pénzáruba befizettünk, mert mi is tudjuk ama régi közmondást: ne kívánd a másét, ne-hagyd a magadét!

Dely Mátýas.

Debreczeni hírmondó.

** A múlt héten utazott itt át a Velenceiből visszatért ol-denburgi hercegi család. A bécs-ársói vaspálya meg levén ron-gálva, ily nagy kerületel kelle tennie, hogy Pétervárra juthas-son. A család személyzete és kísérete 25 tagból állt s 8 kocsí szállításra Kassa felé.

** A színház előtti pászitos tért az égető nap heve egé-szen megszártta. Nem tudjuk, ki van a kert fölötti ágyelettel meg-bizva, de bárki legyen is, ohajtottam, hogy a kert díszben tartá-sára több gondot fordítson, annyival is inkább, miután úgy hall-juk mikép a t. városhatóság mindig készséggel megengedi, hogy néhány rab, hajdu-felgyűzés mellett a virágok és növények üntözését teljesítse.

** Mint örvenetes hírt említtük meg helybeli olvasóink-nak azon kellemes körülményt, melysirent városunkban a mar-ha-hus árának most pár krajczárnál leebb szállítása tervezetik. Kívánatos, hogy e tervet mielőbbi eredménnyel kövesse.

— Az elmúlt héten kedden, két napásznos, kaszálás köz-be összevezvén, egyikea kasza fokával oly erősen végzett a má-siknak fejéhez, hogy összerogyott s harmadnapra megszánt élni.

** Városunkban a munkás kéz napjainkban is felelte ka-pós. Igazolja ezt azon körülmény, hogy a napjszám az elmúlt hé-ten 90 kr., és egy forint közt váltakozott.

** Hétfőn éjjel piacuztán a Sinay-háznál levő istálló pad-lása, állítólag vizgázalásnál következtében kigyúlt s a tetőnek egy része leeggett. Az oltás körülí büzgalomban a főiskola ifjú-ság tölzöl-társulata ismét különösen kitünteté magát.

— Mikint tudomásunkra jutott, a debreczeni kertészeti egylet csarnoka a Bészler Károly őrökösök czegéletűnczi 22-dik számú házában ezen héten megnyitották; ígynköl Székly József ur alkalmaztatott; — a csarnok bővebb ismertetését közlebebb számbunkban közöljük.

— Penteken délelőtt egy ember, a színház udvarán levő kutat tisztogtatván, a deszka melyen állott, letört s a szerencsét-len alihuzánban, lábát törte. Most orvosi gond alatt van.

— Boda János ur értékes ajándékkal gazdagítja színház-unk ruhatárát. Itzeslen kívánrot magyar szári, — melynek eladási ára 200 ft volt, ajándékozott a színháznak. Örvendek, hogy városunk polgárai kezéik mindinkább érezni a színház hecsét s a színházgyűlté vállalkozásaink magasabb célját belátják! E szép példát méltó elismerést érdemel, bár minél több követőre találna!

— A napokban egy helybeli eszmadna a nagyerdőben kötéllel végző ki magát. Eltűnése után — állítólag csak több nap múlva találták fel.

** Ma d. n. lesz a helybeli dahrdó-társulat szokott nyári kirándulás és déluténye a nagyerdő földház helyiségében.

Meghaltak: Julia G. Kötvan, Molnár János f. Imre 1 1/2 éves. Ház társad Nagy Márk 10 éves. Czeglédi, Csak János 1. Julia 4 éves. Öay. Csáthi József Szécsen városában 85 éves. Zöld István 1. Mária 1.

Még mindig az a sötét sűrű köd fedé a láthatót, mintha maga Jehova, mint hajlan vánszoritott népet, ködföllyöppellel akart volna elfedni, ottlannál elleneségekül éllen.

Egy csapat veres-szalagos önkintes az Angyalkutól alig egy negyedóra távolságra eső szőlőskertekbe kiküldtett először szolgálótra, többen a falu végé valának hadi rendben sorakozva s fuszálten vértünk a Máriássy-tól igért jellővönyök.

Hirtelen azonban, melytől ezeket hallhattuk volna, a köd-ország melől fohdrkörnyezet sianok fogyeres lovagok alakulni látszódnak föl, kiknek láda megett tekintélyes esztrák dandár közegett, megfolytató a „hollykókat” mint gúnyedűve nevez-tek a veres-szalagosokat, a közöttük levő nem csekély számú ifjak min.

Parancsnokunk a hős Zúrcs Ferencz volt.

A forradalmi történetek több-kövösebb jelentékeny félünk-ről is emlékezik, kik a 48-iki években alkotmányos szabad-ságunkért, nemzeti létünkért küzdtek, míg e ritka ügyes ta-pintatú s jellemű képzett katonák, bajnokok, ötölökiben szre-desről, eseltesen felelőkönyvségből vagy tudatlanságból merően hallgat.

Hadd legyenek e nehány sorok a honvezetők fájdalmai miatt oly kerán elhunyt bajnok emlékéül is szentelve.

Zúrcs Ferencz es. Don Miguel ezredbel főhadnagy volt 1848-ban Debreczenben: hol a hadi társas szíve forró szerelemre lobbantván Debreczen egyik híjos és méltó hőgye iránt, elhagyta Márt s Hymen zászlóján alá esköve, lón beelő oly boldog férj, milyet mesze földön nem lehet találni.

(Csakhamar ezután bekövetkezték az alkotmányos moz-galmak.

Földlittatván a debreczeni veres-szalagos önkintesek csa-pata, Zúrcs Ferencz ezek betonítását, begyákorlását minden díj nélkül elváltatta s igen kevés idő alatt oly ritka fényes er-edményt mutatott föl velök, hogy minden székért elismerést s bismulást érdemeltek.

Az önkintes csapat pedig egy szívvél-lélekkel olváslasztotta őt kapitányának.

Nem is igen találhattott volna erre érdemesebb férjűt 7 vármegyében, avagy fő Magyarországon.

Is ifjú férj készletün ekkor magát szerető nője östől kar-jal közöl, a nos élt parancsnoki napjából, rohanat a hátán, a halálán.

E férjén, azon időben kapitány, volt parancsnokunk An-gyalkutitól.

Fél század önkintes a falu jobb, másik fél század bal ré-szére rendeltetett; egy század a centrumban állott a fő bejár-atól védendő a gyorsan előnyomuló gyalogság és lovasság ellen.

(Vége köv.)

kr. árpa 1 frt 70—80 kr. kukorica 3 frt 10—20 kr. — Az időjárás meleg, néha esős. Debreczen. Julius 10. (Kisajnyben.) Tiszta buza 3 frt 80 kr. kétszeres 3 frt 20 kr. rozsa 2 frt 80 kr. árpa 2 frt — kr. kukorica 3 frt 20 kr. zab 2 frt 05 kr. köles 3 frt — kr. Egy mássa szalonna 29 frt. szóna 2 frt — kr. szalma - frt 90 kr. 1 font szalonna 32 kr. disznóhús 16 kr. marhahús 15 kr. só 9 kr. 1 liter disznózsír 40 kr. Baromvásár. Egy pár jármos ökrök 198 frt. egy pár vágó tehén 150 frt. negyedfű tinó párja 167 frt. harmadfű tinó párja 98 frt. ragut borja párja 49 frt. igás ló párja 189 frt. sertés párja 28 frt. juh párja 18 frt.

termények s élelmi czikkék ára következők volt: Tiszta buza mérője 4 frt — kr. kétszeres 2 frt 50 kr. rozsa 2 frt 40 kr. lengeri 3 frt 20 kr. árpa 2 frt — kr. zab 1 frt 60 kr. köles vékaja - frt — kr. szalonna mássája 30 frt. marhahús fontja 10 kr. (V.) H. Bősözmeny. Julius 9. — T. buza 7 frt — kr. kétszeres 6 frt 40 kr. rozsa 6 frt — kr. árpa 1 frt 80 kr. zab 4 frt 40 kr. lengeri 6 frt 40 kr. köles 5 frt 20 kr. 1 mássa szalonna 30 frt. 1 font marhahús 12 kr. Nagyvárad. Julius 10. — T. buza 3 frt 60 kr. kétszeres 3 frt 03 kr. rozsa 2 frt 66 kr. árpa 1 frt 70 kr. zab 3 frt 10 kr. lengeri 3 frt 03 kr. köles - frt - kr. 1 mássa szalonna 32 frt. szóna - frt - kr. 1 font marhahús 16 kr.

Table with columns for months (Julius, Aug., Sept., Oct., Nov., Dec.) and various commodity prices (e.g., 5% Metalliques, 5% es nemzeti kőolaj, 1800 sors. kőolaj, Hitelintézet részvényei, Bankrészvények, Londoni váltók, Erőst, Arany).

MIENYBEND a tiszaivideki vaspályán, 1866. Május 1-ől kezdve, továbbhi rendelésig.

Table with columns for destinations (Bécs, Pest, Csongrád, Szolnok, Pápa-Ladány, Debreczen, Nyíregyháza, Tokaj, Miskolc, Kassa) and prices for different types of tickets (ind., este, reggel, délután).

Table with columns for destinations (Kassa, Miskolc, Tokaj, Nyíregyháza, Debreczen, Pápa-Ladány, Szolnok, Csongrád, Pest, Bécs) and prices for different types of tickets (ind., este, reggel, délután).

A közvilágításokról indúlás idején a minden pályaudvaron kifüggesztett részletes metrumetrumban van kimutva. A vasúthoz csatlakozó postaközpontok megerősítése. A vasúthoz csatlakozó postaközpontok megerősítése. A vasúthoz csatlakozó postaközpontok megerősítése.

HIRDETMÉNYEK.

114dik ARJEGYZÉK az „István” gőzmalom gyártmányairól. (Debreczenben költségmentesen, közpénzfelvetés mellett, osztók általi kötelezettség nélkül.)

Mayer G. A. V. boroszlói gyáros FEHÉR MELL-SZÖRP-JE (weisser Brust-Syrup) több egészségügyi hatóság s fűzet forrasok által igazolva.

Borsos Ferencz „Kigyó”-hoz czimzett gyógyszerüzében. ÁRANK az oszt. államokra nézve ezüst pénzben vagy azt felőre értékben.

Kladó legelő. Kékessy Mihálynd P. Bányházán 300 darab marhára legelő kiadó. — Értekezetheti személyesen vagy bérmentesen név után feltüntetni P. Bányházán, (Utósd posta Ér-Mihályfalva). 1—3

Haszonbérlet. Illgo Bathány-Tarnóczy Antonia grófné öltözetében fekvő élelmi uradalom, a hozzá tartozó javadalmakkal, jóvd 1867-iki Jan. 1-től, szahadéki haszonbérbe adatlak. — A bérlet tárgyai képezik: 1.) Elegető lakó és gazdasági épületek, palánkák s több hozzá tartozókkal. 2.) Elegető 300 hold jóménésű szántó, 30 hold kaszáló, 300 hold jó legelő — és az uradalomhoz tartozó kaszágékban 200 hold szőlő, 950 hold kaszálóföld; melyek birka és szarvasmarháknak való jó szénát teremnek. Tovább: 32,000 hold területen erdőn birka, szarvasmarha és vadászati jó nyári legelő. Ugyazint, ezen erdőterületen a mekkoltatlan kizárólag a bérlet illetend.

Hirdetés. Ma, kic. Debreczen város tanácsa részéről közhírré tetik, hogy a város tulajdonhoz tartozó javadalmak, u. m. lstenföldje 101 hold 1200 — övel 1800. nov. 1-től számított 12 évre, Dika földje és Lászlók földje 13 hold. Tábornoki-szállás földje. Doka-föld 5 nyilas. Miltószfalvi szőlőföldje 8 1/2 hold. Várossal nagy magtár, folyó évi nov. 1-től számított 8, illetőleg több évre f. s. Jul. 10-kán mint harmadik érvében, a városiudás nygtanostereiben haszonbérbe fogtak adatlak, melyre bérleti kívánók 10% hányattal ellátva megkivának. Az árverési feltételek addig is a városi szánóvdó hivatalnál megkivának. Kelt Debreczenben 1866. Jul. 3-án tartott tanácsülésből. 1—1 A városi tanács.

SORSJEGY-TÁRSULATOK részletfizetésekre. Ez új mód szerint fizet az ember gyűjtemények 10 frt-ot s mindjárt az első befizetésétől kezdve 33 legyobb s legnagyobb nyeresémi sorsjegyeket veszzen részt az a fizetett teljes befizetés után amnyit eredeti sorsjegyét kap, amennyiknek legyobb nyeresémi sorsjegyeket a befizetés összegét meghaladja. Helyben s tervezetből, mely kívánatuk anygon küldetik. Füst Edeárd Bécsben, sz. István téren, hol mák sok fényesemény nyestetik. 1. Igérvények a legújtyúkban áron. Sorsjegyek részletfizetéssel a társasjátékokban a legújtyúkban részletfizetéssel 2—10.

Árverési hirdetés. Ma, kic. Debreczen város törvényhozásának telek-konnyvi tanácsa által közhírré tetik, miszerint Kántor Ferencz és csoknya Bárányok férje Kántor Ferenczrel közös vagyonbirtokosul kálvárosi 2827. számú telket 210 ardra becsült hálly, folyó 1866. évi aug. 30. számúg vesztőre sepi. 20-dik napján d. u. 3 órákor a helyszínen tartandó nyilvános árverés útján, bérlettel el fog adatlak. — Az árverési feltételek a telek-hivatali irólajában megkivának. Kelt Debreczenben a városi törvényhozás telek-konnyvi tanácsának 1866. Julius 20-kán tartott üléséből. 1—3

k. gy. Árverési hirdetés. H. Haldiz város községbe részéről szemel kálvárosi telket, miszerint a városi község tulajdonhoz tartozó kisebb királyi házszerveletek u. m. 1.) Ol helyed és három kálvárosi ház. 2.) Kelt bolt. 3.) A városi-vásárosdósi jog. 4.) Kelt szarvas hízatló és egy létesítmény a föld 1800. év aug. hó 23-ik napján 11. Haldiz város tanácssterében nyilvános árverés útján a legtöbbet igérvények, a f. 1866. év nov. 1-ől

Bergmann fog-gyapotja mindenféle fogfájdalom rögtöni lecsillapítására ajánlatik. Egy adag 20 Kr. Kapható Debreczenben egyedül Borsos Ferencz „Kigyó”-hoz czimzett gyógyszerüzében.

A költirnek van szerencsése tudatlak a t. közönséggel, hogy Liqueur és Perallin-szir gyári rakított Gulyás Imre ur fúszkereskedésében állított fel, hol mindennemű szeszgyármányai bordókban, vagy dugasztott üvegekben, gyári áron fogtak eladatlak. Liqueur, Rum, Punsch-él, Meggy-szesz stb. okó száma megrendelend, vagy dugasztott üvegekben — anygobb tellet, különös kedvezmény adatlak. Tisztelettel Stern Fülöp 3—8